

Lietuvos autizmo asociacijos „Lietaus vaikai“ Vaiko apsaugos politikos aprašas

Patvirtinta: 2025.07.14

Patvirtino: Asociacijos vadovas

Galioja nuo: 2025.08.01

Peržiūros data: ne rečiau kaip kartą per 2 metus arba pasikeitus teisės aktams / organizacijos veikloms.

1. Politikos paskirtis

Lietuvos autizmo asociacija „Lietaus vaikai“ yra nevyriausybinė organizacija, veikianti autistiškų vaikų, suaugusiųjų ir jų šeimų teisių, įtraukties, nediskriminavimo ir orumo užtikrinimo srityje.

Šios Vaiko apsaugos politikos tikslas – užtikrinti, kad visose asociacijos veiklose vaikai būtų apsaugoti nuo smurto, išnaudojimo, nepriežiūros, žeminančio elgesio, diskriminacijos, netinkamo bendravimo ir kitų galimų teisių pažeidimų.

Asociacija pripažįsta, kad autistiški vaikai, ypač turintys didesnių pagalbos poreikių, komunikacijos sunkumų, intelekto, sensorinių ar kitų individualių ypatumų, gali patirti didesnę pažeidžiamumo riziką. Todėl organizacija įsipareigoja taikyti papildomą atidumą, prieinamą komunikaciją, individualių poreikių paisymą ir nulinę toleranciją bet kokiam smurtui ar diskriminacijai.

2. Politikos taikymo sritis

Ši politika taikoma:

- asociacijos darbuotojams;
- valdybai;
- savanoriams;
- praktikantams;
- ekspertams, lektoriams, konsultantams;
- projektų partneriams ir paslaugų teikėjams, kai jie dalyvauja asociacijos veiklose;
- kitiems asmenims, kurie asociacijos vardu ar jos organizuojamose veiklose turi kontaktą su vaikais arba gauna informaciją apie vaikus.

Politika taikoma visoms asociacijos veikloms: mokymams, konsultacijoms, renginiams, stovykloms, susitikimams, advokacijos veikloms, viešinimui, tyrimams, duomenų rinkimui, komunikacijai socialiniuose tinkluose, nuotoliniams susitikimams ir individualiam bendravimui su vaikais bei šeimomis ir kt.

3. Pagrindiniai principai

Asociacija savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

Vaiko interesų viršenybė. Priimant sprendimus, susijusius su vaiku, pirmiausia vertinama, kas geriausiai atitinka vaiko saugumą, orumą, raidą, sveikatą ir gerovę.

Nediskriminavimas. Visi vaikai turi būti gerbiami nepriklausomai nuo jų negalios, autizmo diagnozės ar bruožų, lyties, amžiaus, kalbos, kilmės, šeimos padėties, socialinės situacijos,

religijos, tautybės, seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės, sveikatos būklės ar kitų aplinkybių.

Pagarba neuroįvairovei. Autistiškų vaikų elgesys, komunikacija, sensoriniai poreikiai ir savireguliacijos būdai nėra laikomi „blogu elgesiu“ savaime. Asociacija siekia suprasti vaiko poreikius ir užtikrinti pritaikytą, saugią bei orią aplinką.

Vaiko dalyvavimas. Vaikas turi teisę būti išklaudytas jam suprantamu ir prieinamu būdu. Atsižvelgiama į vaiko amžių, brandą, komunikacijos būdą ir individualius poreikius.

Nulinė tolerancija smurtui. Asociacija netoleruoja fizinio, psichologinio, seksualinio smurto, nepriežiūros, patyčių, žeminimo, grasinimų, manipuliavimo, išnaudojimo ar kitų vaiko teisių pažeidimų.

Atsakomybė pranešti. Kiekvienas asociacijos darbuotojas, savanoris ar partneris, pastebėjęs ar įtaręs galimą vaiko teisių pažeidimą, privalo reaguoti pagal šioje politikoje nustatytą tvarką. Jei vaikui gresia tiesioginis pavojus, pirmiausia skambinama 112. Jei tiesioginio pavojaus nėra, apie galimą pažeidimą pranešama Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai ar jos teritoriniam skyriui.

Konfidencialumas. Informacija apie vaiką, šeimą ar galimą pažeidimą tvarkoma atsakingai, perduodama tik tiems asmenims ar institucijoms, kuriems būtina žinoti informaciją siekiant apsaugoti vaiką.

4. Sąvokos

Vaikas – asmuo iki 18 metų.

Autistiškas vaikas – vaikas, turintis autizmo diagnozę, autizmo bruožų arba priklausantis autistiškų asmenų bendruomenei, nepriklausomai nuo oficialaus diagnozės statuso.

Smurtas prieš vaiką – fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, nepriežiūra ar kitas veikimas arba neveikimas, dėl kurio vaikui sukeliama ar gali būti sukelta žala, pavojus sveikatai, raidai, orumui ar saugumui. Lietuvos vaiko teisių apsaugos sistemoje smurtas prieš vaiką apima fizinį, psichologinį, seksualinį smurtą ir nepriežiūrą.

Nepriežiūra – vaiko pagrindinių fizinių, emocinių, sveikatos, saugumo, ugdymosi ar pagalbos poreikių neužtikrinimas, kai dėl to vaikui kyla ar gali kilti žala.

Netinkamas elgesys – bet koks elgesys, kuris pažeidžia vaiko orumą, saugumą, privatumą, autonomiją ar teisę į pagarbų bendravimą, net jei jis nepasiekia teisės aktuose apibrėžto smurto lygmens.

5. Asociacijos įsipareigojimai

Asociacija „Lietaus vaikai“ įsipareigoja:

1. Kurti vaikams saugią, įtraukią ir pagarbią aplinką visose veiklose.
2. Užtikrinti, kad veiklose dalyvaujantys asmenys būtų supažindinti su šia politika.
3. Užtikrinti, kad renginiuose, mokymuose ir konsultacijose būtų paisoma autistiškų vaikų individualių poreikių.
4. Vengti veiklų, kurios galėtų sukelti vaikui nepagrįstą stresą, sensorinę perkrovą, pažeminimą ar socialinį spaudimą.

5. Užtikrinti, kad vaikai nebūtų fotografuojami, filmuojami ar viešinami be aiškaus teisėto pagrindo ir tėvų / globėjų sutikimo, o kai įmanoma – ir paties vaiko pritarimo.
6. Užtikrinti, kad vaikų istorijos advokacijos ar viešinimo veiklose būtų naudojamos etiškai, neatskleidžiant perteklinių asmens duomenų ir nepadidinant stigmatizacijos rizikos.
7. Reaguoti į visus pranešimus apie galimą vaiko teisių pažeidimą rimtai, laiku ir laikantis teisės aktų.
8. Reguliariai peržiūrėti politiką ir tobulinti vidines procedūras.

6. Saugaus elgesio su vaikais taisyklės

Asociacijos darbuotojai, savanoriai, ekspertai, partneriai ir kiti asociacijos veiklose dalyvaujantys asmenys privalo:

1. Su vaikais bendrauti pagarbiai, kantriai ir jų amžiui bei individualiems poreikiams pritaikytu būdu.
2. Gerbti vaiko teisę atsisakyti dalyvauti veikloje, kalbėti, fotografuotis, filmuotis ar būti liečiamam, išskyrus atvej's, kai būtina užtikrinti vaiko ar kitų asmenų saugumą.
3. Atsižvelgti į vaiko sensorinius, komunikacijos, savireguliacijos, poilsio, pagalbos ir saugumo poreikius.
4. Nevartoti žeminančių, grasinančių, kaltinančių ar stigmatizuojančių formuluočių; nenaudoti fizinių bausmių, jėgos, suvaržymo, izoliavimo ar kitų žeminančių drausminimo priemonių.
5. Nenaudoti ir netoleruoti fizinio, psichologinio ar seksualinio smurto, nepriežiūros, patyčių, bauginimo, gėdinimo ar žeminimo.
6. Nefotografuoti, nefilmuoti, neviešinti vaiko atvaizdo, istorijos ar jautrių duomenų be tinkamo sutikimo ir aiškaus pagrindo.
7. Palaikyti profesionalias ribas bendraujant su vaikais gyvai ir nuotoliniu būdu.
8. Nenu tylėti apie žinomą ar įtariamą vaiko teisių pažeidimą ir nedelsiant pranešti apie bet koki įtariamą dėl vaiko saugumo pagal šioje politikoje nustatytą tvarką.

7. Specialios nuostatos dėl autistiškų vaikų apsaugos

Asociacija pripažįsta, kad autistiški vaikai gali turėti individualių komunikacijos, sensorinių, emocinių ir savireguliacijos poreikių. Todėl visose veiklose siekiama sudaryti saugią, suprantamą ir vaikui pritaikytą aplinką.

Autistiško vaiko elgesys neturi būti vertinamas kaip tyčinis nepaklusnumas, jei jis gali būti susijęs su nerimu, sensorine perkrova, nuovargiu, skausmu ar aplinkos nepritaikymu. Vaiko savireguliacijos būdai, alternatyvi komunikacija, poreikis pertraukai ar ramesnei erdvei turi būti gerbiami, jei tai nekelia pavojaus vaikui ar kitiems.

8. Nuotraukų, vaizdo įrašų ir istorijų naudojimas

Vaiko nuotraukos, vaizdo įrašai, citatos ar istorijos gali būti naudojami tik gavus tėvų / globėjų sutikimą ir, kai/jei įmanoma, paties vaiko pritarimą.

Prieš naudojant medžiagą turi būti aiškiai nurodyta, kur ir koku tikslu ji bus naudojama. Draudžiama viešinti vaiką žeminančiai, stigmatizuojančiai ar atskleidžiant perteklinius asmens duomenis.

Sutikimas gali būti bet kada atšauktas.

9. Asmenų, dirbančių su vaikais, informavimas ir atsakomybė

Visi asociacijos veiklose su vaikais dalyvaujantys asmenys – darbuotojai, savanoriai, partneriai, išorės ekspertai, lektoriai, konsultantai ir kiti paslaugų teikėjai – kai to reikalauja veiklos pobūdis, supažindinami su šia politika ir įsipareigoja jos laikytis.

Asociacija siekia, kad su vaikais dirbtų atsakingi asmenys, suprantantys vaiko apsaugos, konfidencialumo, pagarbaus bendravimo ir autistiškų vaikų individualių poreikių principus.

10. Reagavimo į galimą vaiko teisių pažeidimą tvarka

Kiekvienas asociacijos darbuotojas, savanoris ar partneris, pastebėjęs arba įtaręs galimą vaiko teisių pažeidimą, privalo reaguoti.

Jei vaikui gresia tiesioginis pavojus sveikatai, gyvybei ar saugumui, nedelsiant skambinama **112**, o vėliau informuojamas asociacijos vadovas.

Jei tiesioginio pavojaus nėra, bet yra pagrįstas įtarimas dėl smurto, nepriežiūros, išnaudojimo ar kito vaiko teisių pažeidimo, informuojamas asociacijos vadovas. Jis įvertina situaciją ir, kai būtina, kreipiasi į Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą ar kitas atsakingas institucijas.

Asociacija pati neatlieka tyrimo ir nepakeičia atsakingų institucijų funkcijų.

11. Asmens duomenų apsauga

Vaikų ir šeimų duomenys tvarkomi tik aiškiais ir teisėtais tikslais. Renkama tik būtina informacija, prieiga prie jos ribojama, o jautrūs duomenys saugomi atsakingai.